

Vec C-45/24

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

24. január 2024

Vnútroštátny súd:

Oberster Gerichtshof

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

13. december 2023

Žalobca:

Verein für Konsumenteninformation

Žalovaná:

Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV

Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) ako súd rozhodujúci o opravnom prostriedku „Revision“ [omissis], ktorý podal žalobca Verein für Konsumenteninformation, 1060 Viedeň, [omissis], proti žalovanej Koninklijke Luchtvaart Maatschappij N.V., Holandsko, 1182 GP Amstelveen, [omissis], vo veci 95,14 eura [omissis], na základe opravného prostriedku „Revision“, ktorý podal žalobca proti rozsudku Landesgericht Korneuburg (Krajinský súd Korneuburg, Rakúsko) ako odvolacieho súdu z 21. marca 2023, GZ 22 R 37/23f-23, ktorým bol zmenený rozsudok Bezirksgericht Schwechat (Okresný súd Schwechat, Rakúsko) zo 17. novembra 2022, na neverejnom zasadnutí

vydal

U z n e s e n i e:

I. Súdnemu dvoru Európskej únie sa podľa článku 267 ZFEÚ predkladá návrh na začatie prejudiciálneho konania o týchto otázkach:

1. Má sa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 295/91 a najmä jeho článok 8 ods. 1 písm. a) vykladať v tom zmysle, že cena letenky, ktorá sa má zohľadniť pri stanovení náhrady, ktorú má letecký dopravca vyplatiť cestujúcemu v prípade zrušenia letu, zahŕňa aj rozdiel medzi sumou, ktorú zaplatil cestujúci, a sumou, ktorú dostal letecký dopravca, zodpovedajúci výške provízie spoločnosti, ktorá medzi nimi pôsobila ako sprostredkovateľ, ak letecký dopravca síce vie, že táto sprostredkovateľská spoločnosť si za sprostredkovanie pravidelne účtuje províziu (poplatok za sprostredkovanie), nepozná však jej výšku v konkrétnom prípade?

2. Má cestujúci, ktorý žiada vrátenie, predložiť dôkazy o tom, že letecký dopravca musel vedieť o provízií, alebo má letecký dopravca preukázať, že o provízií nevedel?

II. Konanie o opravnom prostriedku žalovaného sa prerušuje až do doručenia prejudiciálneho rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie [omissis].

O d ô v o d n e n i e:

A. Skutkový stav

- 1 Cestujúci mali letenky na lety KL 1840 a KL 743 na 19. augusta 2020 z Viedne cez Amsterdam do Limy a KL 744 a KL 1847 na 28. septembra 2020 z Limy cez Amsterdam do Viedne, ktoré si rezervovali prostredníctvom internetovej rezervačnej stránky Opodo, pričom tieto lety prevádzkovala žalovaná, letecká

spoločnosť. Opodo je cestovná kancelária s akreditáciou IATA a je oprávnená vydávať letenky pre žalovanú. Žalovaná s Opodo pracovala už aspoň desaťrošie. V čase rezervácie existovala medzi žalovanou a Opodo takzvaná zmluva Global Incentive, ktorá pre sprostredkovateľa Opodo upravovala určité odmeny, ak sa predal určitý počet leteniek žalovanej. Ani prostredníctvom zmlúv IATA, ani prostredníctvom zmlúv Incentive nebolo medzi žalovanou a spoločnosťou Opodo upravené, či a v akej výške sa cestujúcim môže alebo smie zaúčtovať provízia za sprostredkovanie.

- 2 Cestujúci spolu zaplatili 2 053,48 eura spoločnosti Opodo. Žalovaná lety zrušila. Cestujúci pred podaním žaloby dostali späť 1 958,34 eura ako náklady na letenky. Rozdiel vo výške 95,14 eura predstavuje poplatok cestovnému agentovi Opodo za sprostredkovanie (provízia za sprostredkovanie). Žalovaná nevedela o jej konkrétnej [výške].
- 3 Cestujúci postúpili práva na náhradu nákladov na letenky žalobcovi, združeniu na ochranu spotrebiteľov, ktorý ich postúpenie prijal.

B. Procesné argumenty účastníkov konania a doterajší priebeh konania:

- 4 Žalobca sa svojou žalobou vychádzajúcou z článku 8 nariadenia (ES) č. 261/2004 od žalovanej domáha zaplata 95,14 eura spolu s úrokmi. Zastáva názor, že sa majú nahradiť náklady na letenku vrátane provízie. Na to postačuje znalosť žalovanej o okolnosti, že provízia bola pravidelne určená a jej určenie prostredníctvom sprostredkovateľa berie na vedomie. Odovzdaním jej leteniek online takej cestovnej kancelárii ako Opodo žalovaná zväčšuje svoj okruh pôsobnosti. Bolo by neprimerané neuložiť jej náhradu provízie za sprostredkovanie, najmä keď profituje z ďalšieho predaja prostredníctvom Opodo. To, že zahrnutie provízie do celkovej ceny, ktorá sa má nahradiť, predpokladá, že žalovaná schválila aj konkrétnu výšku provízie, sa nedá odvodiť z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie.
- 5 Žalovaná navrhuje žalobu zamietnuť. Uviedla, že neexistuje žiadna dohoda v súvislosti s účtovaním poplatku za sprostredkovanie a že jej vo všeobecnosti nie je známe, či Opodo takýto [poplatok] vyžaduje a aký je prípadne vysoký. Žalovaná neschválila cenu, ktorá sa odlišuje od ceny letenky; podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie by takéto schválenie bolo podmienkou pre to, aby cestujúci mohli v prípade zrušenia vyžadovať aj vrátenie poplatku za sprostredkovanie.
- 6 Súd prvého stupňa sa priklonil k názoru žalobcu a žalobe vyhovel.
- 7 Odvolačný súd sa priklonil k názoru žalovanej a žalobu zamietol.
- 8 Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu smeruje opravný prostriedok „Revision“, ktorý podal žalobca s návrhom na zmenu, ktorého cieľom je vyhovieť žalobe.

- 9 Žalovaná vo svojej replike na opravný prostriedok „Revision“ navrhuje zamietnutie opravného prostriedku „Revision“, a subsidiárne, aby sa mu nevyhovelo.

C. Relevantné právne predpisy:

- 10 Článok 2 písm. f), článok 5 ods. 1 písm. a) a článok 8 ods. 1 prvá zarážka nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 295/91 (ďalej len „nariadenie o právach cestujúcich“) vrátane nadpisov znie takto:

„Článok 2

Definície

Na účely tohto nariadenia:

a) ...

f) ‚letenka‘ znamená platný dokument oprávňujúci na prepravu, alebo rovnocenné oprávnenie v nepapierovej forme, vrátane elektronickej formy, vydaný alebo povolený leteckým dopravcom alebo jeho splnomocneným zástupcom;

g) ...

Článok 5

Zrušenie

1. V prípade zrušenia letu príslušným cestujúcim:

a) prevádzkujúci letecký dopravca ponúkne pomoc v súlade s článkom 8; a

b) ...

Článok 8

Právo na náhradu alebo presmerovanie

1. Keď sa uvádza odkaz na tento článok, cestujúcim sa ponúkne možnosť vybrať si medzi:

a) - úhradou úplných nákladov na letenku v cene, za ktorú bola kúpená, za časť alebo časti nevykonanej cesty a za časť alebo časti už vykonanej cesty, ak let už naďalej neslúži účelu vo vzťahu k pôvodnému cestovnému plánu cestujúceho alebo v spojení s ním, do siedmich dní prostriedkami uvedenými v článku 7 ods. 3,

– ... “

D. Odôvodnenie návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 11 Nariadenie o právach cestujúcich má zabezpečiť vysokú úroveň ochrany cestujúcich (odôvodnenie 1). V prípade zrušení by cestujúci mali mať možnosť buď získať úhradu ceny letenky alebo presmerovanie letu za uspokojivých podmienok a mala by im byť počas čakania na neskorší let poskytnutá primeraná starostlivosť (odôvodnenie 13).
- 12 Na uskutočnenie týchto cieľov upravuje článok 5 ods. 1 písm. a) nariadenia o právach cestujúcich, že prevádzkujúci letecký dopravca v prípade zrušenia plánovaného letu, na ktorom bolo rezervované aspoň jedno miesto („zrušenie“; článok 2 písm. 1) nariadenia o právach cestujúcich) musí príslušným cestujúcim ponúknuť pomoc v súlade s článkom 8 nariadenia o právach cestujúcich. Článok 8 ods. 1 nariadenia o právach cestujúcich upravuje právo voľby pre cestujúceho. Podľa písmena a) prvej zarážky môže požadovať [„]úhradu úplných nákladov na letenku v cene, za ktorú bola kúpená“.
- 13 Článok 2 písm. f) nariadenia o právach cestujúcich definuje letenku ako [„]platný dokument oprávňujúci na prepravu, alebo rovnocenné oprávnenie v nepapierovej forme, vrátane elektronickej formy, vydaný alebo povolený leteckým dopravcom alebo jeho splnomocneným zástupcom“.
- 14 Súdny dvor Európskej únie sa už vo svojom rozsudku z 12. septembra 2018, ktorý vydal vo veci C-601/17, Harms/Vueling Airlines SA, zaoberal rozsahom práva na náhradu cestujúcich podľa článku 5 v spojení s článkom 8 nariadenia o právach cestujúcich v súvislosti s províziou za sprostredkovanie. Vtedajší cestujúci – tak ako v predmetnom prípade – kúpili letenky prostredníctvom sprostredkovateľskej platformy Opodo. Po zrušení letu letecký dopravca nahradil len cenu za letenku, ale nie províziu za sprostredkovanie. Súdny dvor Európskej únie najprv zo všeobecného hľadiska uviedol, že cieľom nariadenia o právach cestujúcich je nielen zaručiť vysokú úroveň ochrany cestujúcich, ale tiež zaručiť vyváženie záujmov týchto cestujúcich so záujmami leteckých dopravcov (bod 15). So zreteľom na tieto ciele je potrebné usudzovať, „že hoci sa provízia vyberaná sprostredkovateľom od cestujúceho pri kúpe letenky v zásade musí považovať za súčasť ceny, ktorá sa má tomuto cestujúcemu nahradiť v prípade zrušenia príslušného letu“, toto zahrnutie musí podliehať určitým obmedzeniam vzhľadom na záujmy leteckých dopravcov, ktorých sa dotýka“ (bod 16). Z vymedzenia letenky v článku 2 písm. f) nariadenia o právach cestujúcich je možné odvodiť, „že jednotlivé zložky takejto letenky vrátane jej ceny musia byť v prípade, ak táto letenka nebola vydaná samotným leteckým dopravcom, v každom prípade povolené týmto dopravcom, a teda nesmú byť stanovené bez jeho vedomia“ (bod 17). Tento výklad je podporený judikatúrou Súdneho dvora, z ktorej vyplýva, že čiastočná náhrada „ceny letenky“ uvedená v článku 10 ods. 2 písm. a) až c) nariadenia č. 261/2004 v prípade, ak letecký dopravca umiestni cestujúceho do

triedy nižšej, než je trieda, do ktorej si tento cestujúci kúpil letenku, musí byť stanovená jedine vzhľadom na „nevyhnutné“ zložky uvedenej ceny v tom zmysle, že je potrebné ich zaplatiť, aby bolo možné prijať ako protihodnotu služby poskytované leteckým dopravcom (bod 18). Zložku ceny letenky, ktorá je určená bez vedomia leteckého dopravcu, totiž nemožno považovať za nevyhnutnú na to, aby bolo možné prijať služby poskytované týmto dopravcom (bod 19). Vzhľadom na všetko, čo bolo uvedené, je potrebné odpovedať na položenú otázku tak, že nariadenie č. 261/2004 a najmä jeho článok 8 ods. 1 písm. a) sa má vykladať v tom zmysle, „že cena letenky, ktorú treba zohľadniť pri stanovení výšky náhrady, ktorú má letecký dopravca vyplatiť cestujúcemu v prípade zrušenia letu, zahŕňa rozdiel medzi sumou zaplatenou týmto cestujúcim a sumou prijatou týmto leteckým dopravcom, ktorý zodpovedá provízií získanej osobou vystupujúcou ako sprostredkovateľ medzi cestujúcim a leteckým dopravcom, okrem prípadu, ak bola táto provízia stanovená bez vedomia uvedeného leteckého dopravcu“, čo musí preveriť vnútroštátny súd (bod 20).

- 15 Týmto rozhodnutím Súdneho dvora Európskej únie je objasnené, že provízia za sprostredkovanie je v zásade súčasťou náhrady podľa článku 8 ods. 1 písm. a) nariadenia o právach cestujúcich. Rôzne možnosti výkladu však ponúka predpoklad stanovený Súdny dvorom Európskej únie, že náhrada poplatku za sprostredkovanie (provízia za sprostredkovanie) predpokladá, že provízia nebola „stanovená bez vedomia leteckého dopravcu“ (bod 20). Sporné je najmä to, ako konkrétne musí byť letecký dopravca informovaný o provízií vo svojej podstate a najmä aj o výške a kto musí dokázať nevyhnutnú vedomosť, respektíve nevedomosť leteckého dopravcu.
- 16 V týchto bodoch súdy členských štátov rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci Harms, C-601/17, doteraz implementovali rôzne (pozri napríklad v tejto súvislosti aj Degott, in Schmid, BeckOK Fluggastrechte-Verordnung, 28. vydanie [2023], článok 8 bod 4b):
- 17 a) Amtsgericht Eilenburg (Okresný súd Eilenburg, Nemecko) napríklad zastával názor, že (aj) leteckému dopravcovi je známe, že sprostredkovateľ leteniek spravidla účtuje províziu za svoju sprostredkovateľskú službu, ktorú cestujúci musí zaplatiť navyše k cene letenky, ktorá sa odovzdá leteckému dopravcovi, aby mu sprostredkovateľ vystavil, respektíve odovzdal letenku. S týmto postupom letecký dopravca konkludentne súhlasil tak, že svoje lety ponúkol na sprostredkovateľskej platforme na predaj prostredníctvom sprostredkovateľa. Nie je nevyhnutné, aby letecký dopravca vedel o konkrétnej výške provízie, ktorú účtoval sprostredkovateľ v jednotlivom prípade. V rámci oprávneného vyváženia záujmov musí skôr postačovať, aby leteckému dopravcovi bolo známe, že provízia za sprostredkovanie vôbec vzniká [Amtsgericht Eilenburg (Okresný súd Eilenburg) 14. mája 2021, 2 C 706/20 = BeckRS 2021. 12201].
- 18 b) Amtsgericht Frankfurt am Main (Okresný súd Frankfurt nad Mohanom, Nemecko) pri zohľadnení rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vyhlásil, že vychádza z toho, že provízie by sa v zásade mali nahradiť jednotlivými leteckými

dopravcami, aby sa zabezpečila vysoká úroveň ochrany spotrebiteľa. Nemôže byť potom žiaduce, aby sa letecký dopravca odvolával na svoju nevedomosť, ak sa vedome vyhýba tomu, že vedel o výbere jednotlivých konkrétnych provízií [Amtsgericht Frankfurt am Main (Okresný súd Frankfurt nad Mohanom) z 13. júla 2021, 31 C 736/21 [96], rozsudok zverejnený na dejure.org].

- 19 c) Amtsgericht Köln (Okresný súd Kolín, Nemecko) k námietke leteckej spoločnosti, že provízia bola stanovená bez jej vedomia, vyhlásil, že je zrejme, že cestovný agent, ktorý komerčne pôsobí na trhu, vyberie províziu pri vykonávaní hospodárskej činnosti. Z akého dôvodu by leteckej spoločnosti táto okolnosť nemala byť známa, nie je zrejme a nebolo to ani dostatočne objasnené touto leteckou spoločnosťou. Nie je relevantné, že letecká spoločnosť možno vopred nevie o výške sprostredkovateľského poplatku určeného v jednotlivom prípade. To, že by v tejto súvislosti bola nevyhnutná presná vedomosť, sa z rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie nedá odvodiť, navyše v tom prípade, v ktorom bol vydaný rozsudok Súdneho dvora, by základná povinnosť náhrady provízie predpokladaná Súdny dvorom Európskej únie prostredníctvom článku 8 ods. 1 nariadenia o právach cestujúcich stratila význam a letecká spoločnosť by v tom prípade mohla túto povinnosť obísť vhodnými opatreniami [Amtsgericht Köln (Okresný súd Kolín), 17. november 2021, 117 C 128/21 = BeckRS 2021, 47798].
- 20 d) Landgericht Landshut (Krajinský súd Landshut, Nemecko) s prihliadnutím na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie v prípade leteckej spoločnosti, ktorá nemá žiaden vplyv na to, či a v akej výške účtuje províziu cestovný agent, ktorého si cestujúci vybrali, ktorá však svoje letenky „vedome a úmyselne – bez toho, aby bolo potrebné ďalšie schválenie – poskytuje na predaj prostredníctvom cestovného agenta z globálneho rezervačného systému s vedomím, že cestovní agenti predávajú letenky konečným zákazníkom za ceny, ktoré sami určili“, zastával stanovisko, že vedomosť o konkrétnej výške poplatku za sprostredkovanie, ktorý si účtujú cestovní agenti, nie je nevyhnutná [Landgericht Landshut (Krajinský súd Landshut), 3. december 2021, 14 O 2303/21 = BeckRS 2021, 55342].
- 21 e) Oberlandesgericht München (Vyšší krajinský súd Mníchov, Nemecko) vo svojom rozhodnutí, ktoré vydal ako odvolací súd k vyššie uvedenému rozsudku Landgericht Landshut (Krajinský súd Landshut), z úvah, ktoré Súdny dvor Európskej únie uskutočnil vo veci Harms, vyvodil, že „pri tvorbe ceny predanej letenky záleží na konkrétnej vedomosti leteckého dopravcu“. Na rozdiel od [názoru] Landgericht Landshut (Krajinský súd Landshut), abstraktná – leteckým dopravcom akceptovaná – možnosť alebo pravdepodobnosť poplatku, ktorý vyberie cestovný agent vo výške neznámej pre leteckého dopravcu, nie je dostatočná. Len pokiaľ letecký dopravca vedel o tom, že ním zaplatená provízia, respektíve poplatok za sprostredkovanie vybraný cestovným agentom s jeho vedomím sa odrazí v cene letenky, je odôvodnené, aby ním boli tieto sumy ako zložka ceny letenky v prípade zrušenia letu nahradené. V opačnom prípade je odôvodnené, aby sa poplatky za sprostredkovanie nezahrnuli do ceny letenky, keďže cestujúci je ten, kto využil sprostredkovateľa pri rezervácii letenky, takže

vyberanie poplatkov za sprostredkovanie sa v zásade priradí tomuto zmluvnému vzťahu [Oberlandesgericht München (Vyšší krajský súd Mníchov) 20. júl 2022, 20 U 8835/21e = BeckRS 2022. 17623].

- 22 Aj v predmetnom prípade súdy nižších stupňov vykladajú rozsudok Súdneho dvora Európskej únie rôzne. Zatiaľ čo súd prvého stupňa nepovažuje vedomosť leteckého dopravcu o konkrétnej výške provízie za nevyhnutnú, odvolací súd zastáva opačný názor.
- 23 Podľa posúdenia senátu je nevyhnutné objasnenie Súdny dvorom Európskej únie, aby sa do budúcnosti prostredníctvom súdov členských štátov zabezpečilo jednotné uplatnenie jeho rozsudku vydaného vo veci Harms. Prítom sa senátu zdá zrejmé, že letecký dopravca nemôže namietat', že mu nie je známa konkrétna výška provízie, pokiaľ provízia nebola nezvyčajne vysoká, čo by mal preukázať letecký dopravca. To, že letecký dopravca musí vychádzať z toho, že komerčný sprostredkovateľ leteniek, s ktorým spolupracuje, za bežných okolností pracuje len za províziu za sprostredkovanie, je očividné.

Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd)
Viedeň, 13. decembra 2023
[omissis]